

דבר תורה לשלחן שבת

מתורת הגאון רבי אלעזר זאב רז שליט"א
רבה של תל ציון, ראש ישיבת פלא יועץ

פלא יועץ

- לימוד הלכה -

זאת תורת האדם אשר חננו ה' דעת, להיות יודע ספר זאת תהיה תורה לשמה, דהיינו כשהיא לשמור ולעשות ולקיים, ולכן לא יעבור מלהיות לומד מדי יום ביום הלכות פסוקות לדעת את אשר יעשה, כי אשר אינם יודעים דינים בחשכה יתהלכו ובכל צואה יתלכלכו והיה העקוב למישור הלך וחסור ושגגת תלמוד למי שהיה יכול ללמוד עולה ודון.

הנה כי כן לימוד שלחן ערוך אורח חיים עם כל הפוסקים אחרונים הוא חיוב לעסוק בהם מדי יום ביום כמו תפלה ותפלין, וכן שאר דינים הנצרכים לכל אדם, והן בעוון רבה השגיאה מחמת חסרון ידיעה, וזה גורם להוריד לולד נפש טמאה רחמנא ליצלן.

מי האיש החפץ חיים ילמד אורח חיים, והאיש אשר חפץ שלא תאונה אליו רעה ילמד יורה דעה, ואשר אינו יודע ספר יחפש אחר ספרי הלועזים ולא לסמוך עליהם מעשה להקל, כי לפעמים יש בספרי האחרונים שהוא אסור אלא מהני מיהא להחמיר, כי המחמיר תבוא עליו ברכה, ולענין קולא לא יעשה כי אם על פי חכם הבקי בחדרי תורה ו'הולך אל חכמים יחכם'.

(רבנו אליעזר פאפו)

(בספר "פלא יועץ" ערך 'דינים')

הקדמת האכלת הבהמה לאדם

'והשקית את העדה ואת בעי'רם' (כ, ה)

רבנו חיים בן עטר דקדק כאן מדוע נקט "עדה ובעי'רם". ותירץ לומר שצריך לשתות האדם קודם מפני הסכנה. וז"ל: והוצרך להזכיר עדה ובעי'רם, להקדים העדה לבהמות, והגם שאמר הכתוב (דברים יא) 'ונתתי עשב בשדך לבהמתך ואכלת' וגו' ואמרו ז"ל (ברכות מ). שצריך להקדים מאכל לבהמתו, ואחר כך הוא. כל זה אם אין סכנה בדבר אבל כשיש גדר סכנה חייו קודמין. עכ"ל. נראה מדבריו דבאכילה אין סכנה לאדם אם יקדים לבהמה, לכך יקדים הבהמה (אפשר מפני שאין לה דעת וחושבת שלא יהיה לה מה לאכול). אבל בשתיית מים יש סכנה לאדם ח"ו אם יקדים ליתן לבהמה קודם. ואם זוהי כונתו א"כ יש לומר כשיודע שאין שום סכנה במים, אזי יקדים להשקות הבהמה.

אכן יש לפרש שסובר שכיון שיתכן דבר כזה, אז כבר לא פלוג, כלומר התורה ידעה שבשתייה יתכן ויהיה סכנה ולכן לא חילקה לנו בזה.

אכן העירו כבר שהרב רבנו חיים בן עטר סובר שאפילו במאכל שצריך להקדים, אינו חובה גמורה. וכן נראה מדברי הרמב"ם (בהלכות עבדים פ"ט ה"ח). וראה בדברי רבנו חיים בן עטר בספר בראשית (כד, יט) 'שתה אדוני וגם לגמליך אשאב'. ע"ש. וע' בהבנת הרב יד אפרים (סימן קסז ס"ק יח).

והנה במי שיש לו בהמה צריך להקדים המאכל. וכנראה הוא הדין ל"עופות". אע"פ שחז"ל נקטו "בהמה", כלשון הפסוק 'ונתתי עשב בשדך לבהמתך'. ונראה שהוא הדין למי שיש לו אקווריום עם "דגים" (אע"פ שהדגים אינן טהורים. ושו"ר בשו"ת שבות יעקב ח"ג סימן יג שכל בהמה חיה ועוף טהורים וטמאים בכלל 'בהמתך'). אכן לענין אכילה כולם שווים, אבל שתיה לא שייך לענין הדגים כי המה תוך המים.

ואולם לשון הגמרא (ברכות מ) אסור לאדם שיאכל (ויש גירסא: שיטעם) קודם שיתן מאכל לבהמתו שנאמר ונתתי וגו' לבהמתך, והדר ואכלת ושבעת. ע"כ. וצריך ביאור לפי דעת הרמב"ם שאינו חובה רק חסידות, מדוע מי שמפסיק בין ברכה לאכילה לא הוי הפסק (כמו שאמרו שם בגמרא, וברמב"ם הלכות ברכות פ"א ה"א, ובש"ע סימן קסז). ויש ליישב.

והנה בספר חסידים (סימן תקלא) כתב שבצמאון מים האדם קודם לבהמה, דכתיב (בראשית כד, מז) ותאמר אליו גם אתה שתה ואח"כ וגם לגמליך אשקה, וכתיב והשקית את העדה ואת בעי'רם העדה תחילה ואח"כ את בעי'רם. עכ"ד. והובא במגן אברהם (סימן קסז).

ואולם הגאון כתב סופר (סימן לב) שאל, הלא כתוב "ואכלת ושבעת" ואמרו חז"ל (ברכות מט:) ואכלת זו אכילה, ושבעת זו שתיה. וכל זה אחרי שנתן לבהמתו, ונמצא שאדם שותה אחר הבהמה. ומכאן הוכיח שכן הוא שגם בשתיה בהמה קודמת. אך ראיתי במקור חסד (שם) שהרגיש בזה ותירץ, דהתם (דכתיב 'ושבעת') דקאי על שתיה שבתוך הסעודה שאכל אחרי שנתן לבהמה. ובספר ילקוט יוסף ח"ג (עמוד קיג) מתרץ תירוץ נוסף. ע"ש.

ואולם, ידועה אזהרת האריז"ל שלא לגדל בעלי חיים, ואם מגדל שיזהר באכילתם וכו' ולכל יצטערו! ועיין בברכי יוסף (סימן קנז). וה' יברך את עמו בשלום ויפיל חומת הערב רב ובא לציון גואל אמן.

שבת שלום ומבורך!

שואל ומשיב

נערך על פי תשובות שהשיב מורנו הרב שליט"א בכתב ובעל פה.
כאן הובאו המסקנות בקצרה, ועוד חזון למועד אי"ה

שילוח הקן בביצה עם דם

שאלה: ביצה שהתחיל להרקם האפרוח או שיש בה דם, האם אפשר לקיים בהם שילוח הקן.
תשובה: עדיין נוהג בהם מצות שילוח הקן, וכמו שמתבאר מלשון הר"ן (חולין קמ): ומלשון מרן החיד"א
בברכי יוסף (יו"ד סימן רצב אות ט), וכמבואר באורך בספר "קן משולח" (פ"ד הערה 12).

נטילת הביצים אחר השילוח

שאלה: האם צריך ליטול את שתי הביצים אחרי שמשלח את האם.
תשובה: המוצא בקן שתי ביצים א"צ ליטול השנים אלא אפילו רק אחת. ואז חבריו יוכל שוב לקיים בנשאר.

שאלות ניתן להפנות לת.ד. 57124 ירושלים, או בפקס: 02-9709118,

או דרך מערכת הגליון בדוא"ל: dvartora1@gmail.com

אבו יקרה

באחת מפגישותיהם של רבי שניאור זלמן מלאדי ורבי ברוך ממז'בוז' העיר רבי
ברוך בנימין של תרעומת כי רבי שניאור זלמן העלים ממנו דברי ביקורת שהשמיע
כלפיו אחד מגדולי הרבנים.

נענה רבי שניאור זלמן: "אנו רואים בתורה שכאשר ביקש הקב"ה להעניש את בני
ישראל על חטאייהם, הקדים וסיפר על כך למשה, אולם כאשר דיברו בלשון הרע על
משה והקב"ה החליט להענישם, לא גילה זאת למשה אלא שילח בעם את הנחשים
השרפים". החטא נתגלה למשה רק כאשר אמרו לו בני ישראל: 'חטאנו, כי דיברנו בה'
ובך'.

"מכאן למדנו, סיים רבי שניאור זלמן, "כי כאשר שומעים דבר שלילי על הזולת
יש להימנע מלספר לו על כך, כי על ידי זה נעשים שותפים ללשון הרע".

(שיחת השבוע)

נצוד לשונך

מתוך הספר "חפץ חיים"

יא. והנה לפי מה שבארנו בעזרת ה' יתברך
הכללים דאפי תלתא, צריך לזוהר, כשיושבין
שבעה טובי העיר לעיין בדבר הנהגת אנשי העיר
בעניני הערכות וכיוצא בזה, בדבר שהוא חוב לזה
וזכות לזה, ונחלקו בדעות ועמדו למנין והלכו
בתר רובא, כשיצאו מחדר הקהל צריכין לזוהר
מאד כל אחד ואחד, שלא לספר אחר כך דעתו או
דעת פלוני, שהיה מתחילה בענין זה להקל על
אותו פלוני, אך חבריו רבו עליו והכריחוהו לילך
בתר דעתם. ולא מיבעי אם הוסכם ביניהם
מתחילה, כשיצאו מחדר הקהל שלא לגלות או
לספר לאיש הנוכחי גופא, שאליו נוגע החוב
ההוא, בודאי איסור גמור הוא, אלא אפילו
בסתמא, וגם איננו מכויין לגלות, רק במקרה
לספר לאחר בלשון שיראה מדבריו, שדעתו איננו
נוטה לזה גם עתה, אך שאינו יכול לריב עבור זה
עם חבריו הנשארים, גם כן איסור גמור הוא,
ולפי דעת היד הקטנה, אפילו אם יספר סתם, איך
שדעתו היה מתחילה להקל על אותו פלוני, ואחר
כך עמדו למנין והלכו בתר רובא, גם כן אסור,
ואין שום נפקא מינה בין למספר דבר זה מעצמו,
ובין אם עמד עליו חברו בחרופין על דבר זה הפסק
שיצא מאתם על דבר פלוני ופלוני, בכל גווני
אסור להטיל את הענלה על חבריו ולסלקה מעליו,
אף שהוא אמת.

המדורר להצלחת א. ש. ב. ת. תח"י

הספר

קן נושולח

הלכות שילוח הקן

ועניניו עפ"י הפשט וע"ד הסוד

מאת הגאון הגדול

כמהר"ר אלעזר זאב רז שליט"א

ערוך בטוב טעם ודעת, מהמקורות בש"ס ועד אחרוני דורנו

הלכה למעשה

מתובל בדברי אגדה ובסגולות, עם תמונות

ניתן להשיג בכל: 054-845-6041 או 052-764-7844

הגליון יוצא לאור על ידי מוסדות "מתן תורה" (ע"ר). ת.ד. 57124 ירושלים

www.MatanTorah.org

לקבלת הגליון בדוא"ל שלחו ל: dvartora1@gmail.com